Koolitatud spetsialistid aitavad vähendada perevägivalda Eestis

Koolitustsükkel LSV-teemadel Rakveres

10.-11. ja 17.-18. veebruar 2022

Eakatevastane vägivald

Anne Klaar

Iceland Liechtenstein Norway grants

PÄRNU NAISTE VARJUPAIK

NTTK
Vägivallast on väljapääs!

ühendus vägivallavaba elu kaitseks

RÓTIN

Eakate väärkohtlemine

on üksik või korduv tegu või tegevusetus, mis leiab aset usaldust eeldava suhte raames ja mis tekitab eakale inimesele kahju või seab ta ohtu. See võib toimuda erinevas vormis.

Eakate väärkohtlemise võib toime panna lähedane ja kuid seda võib esineda mistahes keskkonnas - kodus, hooldeasutuses või kogukonnas

Vaimne vägivald

Igasugune tegevus, mis teeb emotsionaalselt haiget. See võib juhtuda siis, kui keegi eakat ähvardab, karjub tema peale, mõnitab või ignoreerib eakat ikka ja jälle või kontrollib järjepidevalt.

Vaimse vägivalla märgid

Eakas on hirmunud või ehmatab kergesti
Eaka käitumises on muutusi, mida on keeruline selgitada
Eakas kõigutab ennast edasi-tagasi, on hakanud imema pöialt
Eakas on masenduses, segaduses või kaotanud huvi eelnevalt huvipakkuvate tegevuste vastu
Eakal on uinumisraskused

Füüsiline vägivald

Löömine, raputamine, näpistamine, füüsiliste sunnivahendite kasutamine, mehhaaniline liikumisvabaduse piiramine, füüsiliste abivahendite äravõtmine.
Õigustamatu ravimite, nt rahustite manustamine

Füüsilise vägivalla märgid

Seletamatud põletused, lõikehaavad, verevalumid, luumurrud.
Korduvad vigastused
Eakas keeldub arstiabist

Seksuaalne vägivald

Isikliku häbitunde piiride eiramine, nõusolekuta intiimkontaktid. Nt eaka sundimine vaatama pornograafiat või riideid seljast võtma kuni sobimatu puudutused ja vägistamine.

Seksuaalse vägivalla märgid

Rebenenud või verine aluspesu
Seksuaalsel teel levivad haigused
Verevalumid, eriti rindade või suguelundite ümber
Veritsus tupest või pärakust

Majanduslik vägivald

Eakate pangakaartide või -kontode kasutamine ilma tema loata,
Allkirjade võltsimine või sund eakat muutma juriidilist dokumenti, näiteks testamenti või volikirja.
Sundimine kinkida rahavõi väärtasju või nende nende varastamine, väljapressimine.

Majandusliku vägivalla märgid

Väljamakseid pangakontodelt, mida eakas ei suuda selgitada
Uus "sõber", kes võib-olla kasutab teda rahaliselt ära
Juriidilised dokumendid, mida on muudetud või kadunud
Puuduvad finantsaruanded
Tasumata arved, väljalülitatud kommunaalkulud või väljatõstmise ähvardused

Hooletusse jätmine

Hooletusse jätmiseks peetakse sellist käitumist, mille puhulpereliige keeldub vanuri aitamisest või on ükskõikne tema abistamise vajaduse suhtes. Näiteks ei hoolitseta vanuri esmasteja tervislikust olukorrast tulenevate vajaduste eest.

Hooletusse jätmise märgid

Eakas on räpane. Tal võivad olla määrdunud riided, hoolitsemata juuksed või nahalööbed.
Eakas on alakaaluline või keeldub söögist
Lamatised
Katkised või puuduvad abivahendid

Institutsionaalne väärkohtlemine

Võib leida aset haiglates, hooldekodudes, päevahoolduses ja vabatahtliku sektori pakutavates hooldus - ja turvakodudes. Hõlmab enamasti üleliigseid piiranguid (vanemate inimeste käitumise kontrollimine, sundvangistus, inimese sundimine voodisse jääma või inimese sidumine voodi või tooli külge ning keemilised piirangud: ravimite alusetu kasutamine inimese kontrollimiseks) ning võib sisaldada nii vaimset, füüsilist, majanduslikku ja seksuaalset vägivalda.

Eakate väärkohtlemine on väga alarapoteeritud

Keskmiselt teatatakse ainult 1 juhtumist 23 juhtumi korral

Eakad kuriteoohvrid jaanuar - juuli 2021 (532 ohvrit) [1]

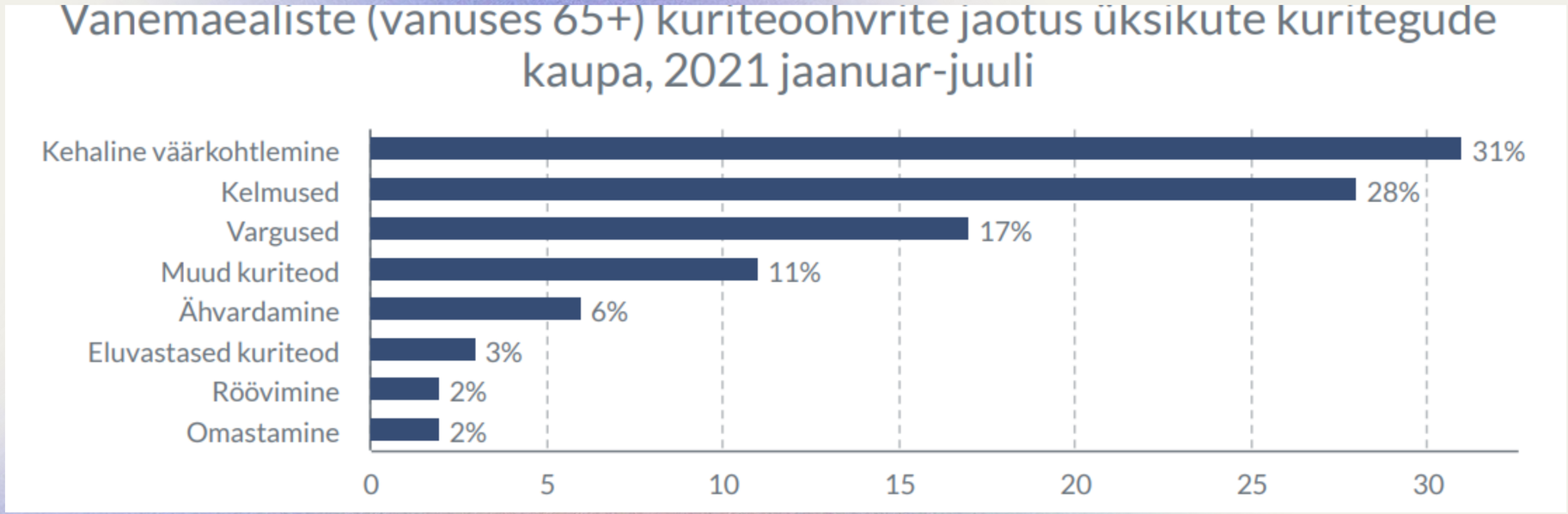

- https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/justiitsministeerium_2021._vanemaealiste_kuriteoohvrite_ulevaade_0.pdf

- Vanemaealistest vägivallaohvritest veidi enam kui pooled (55%) langesid perevägivalla ohvriks, veidi enam kui kümnendik langes naabri vägivalla ning ligi kümnendik puutus vägivallaga kokku hoolekandeasutuses (sh sotsiaalmajas, ühiselamus).
- Kõigist vanemaealise ohvriga kuritegudest moodustasid perevägivallakuriteod 25%. 85aastase või vanema ohvri puhul oli kõikide vägivallajuhtumite puhul tegemist perevägivallaga.
- Nii nagu kõigis perevägivallajuhtumites, moodustasid ka vanemaealise ohvriga perevägivallakuritegudest valdava osa kehaline väärkohtlemine (79%) ja ähvardamine (16%).

Vanuses 65+ vägivallakuritegude ohvri ja toimepanija suhte liik, 2021 jaanuar-juuli

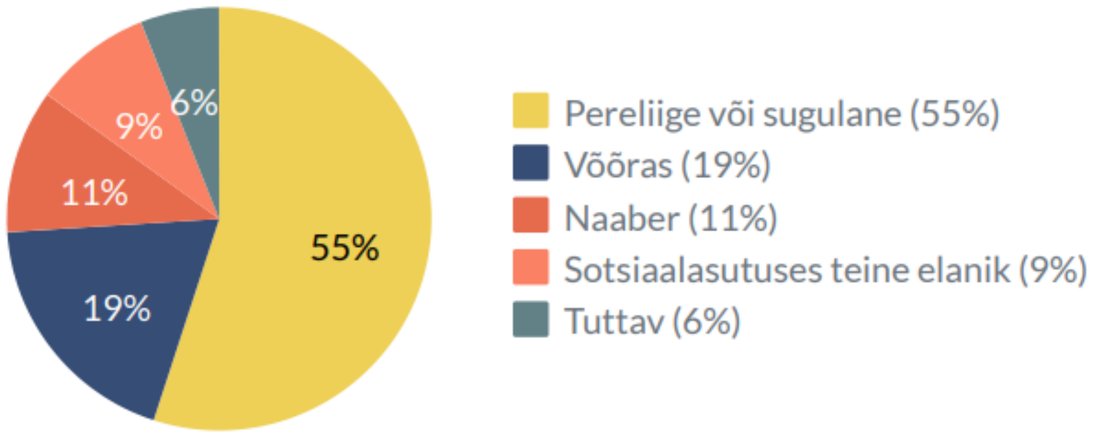

Allikas: politsei- ja piirivalveamet

https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/justiitsministeerium_2021._vanemaealiste_kuriteoohvrite_ulevaade_0.pdf

Vanemaealise ohvriga perevägivallajuhtumites oli ohvriks enamasti eakas ema ja vägivallatsejaks täiskasvanud poeg või tütar, kes sageli oli vägivalla tarvitamise ajal alkoholijoobes

Esines üksikuid juhtumeid, kus vägivald seisnes oma eaka vanema hooletusse jätmises

https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/justiitsministeerium_2021._vanemaealiste_kuriteoohvrite_ulevaade_0.pdf

Eakad MARAC's 2021.a

121 juhtumit

MARAC on võrgustikutöö mudel, mis tegeleb kõrge riskiga lähisuhtevägivalla juhtumitega. Selle eesmärgiks on maandada lähisuhtevägivallast tulenev otsene oht kannatanu (ja tema laste) elule ja tervisele.

Ohvrid:

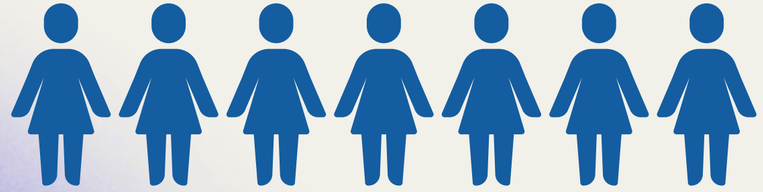

7 eakat (vanuses 60-92) ohvrit

Toimepanijad:

Poeg

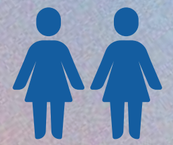

Tütar

Vend

Kes on peidus?

Teavitamise takistused

Hirm

- kättemaks
- pereliikmete hülgamine (sh lapselapsed)
- jääda ilma hooldusest ümbritsevate hukkamõistu pärast

Armastus

- tunded vägivallatseja vastu

Tervislikud põhjused

- vaimse tervise halvenemine
- vaimne puue
- sobimatud ravimid

Vähene ligipääs abivõimalustele

- ei tea vastavaid numbreid
- ei oma isiklikku telefoni
- ei oma ligipääsu internetile
- ei saa iseseisvalt väljaspool kodu liikuda

Süü- ja häbitunne

- eakas süüdistab tihti ennast
- eakas usub, et tema on põhjustanud vägivalla

Vähene teadlikus abivõimalustest

- paljud eakad usuvad jätkuvalt, et perevägivald on peresisene probleem
- eakad ei ole teadlikud abivõimalustest

Vägivalla normaliseerimine

- tingituna kultuuriliselt taustast võivad eakad ka mõningal määral vägivalda normaliseerida ning neil võivad olla kehvad konflikti lahendamise oskused

Eakate väärkohtlemine ja Covid-19

Vanematel inimestel on suurem risk haigestuda. Kuid eakate kaitsmiseks kasutuselevõetud ohutusmeetmed võivad suurendada eakate väärkohtlemise riski. Pandeemia tõttu suurenevad kõik riskitegurid, sealhulgas isoleeritus, vaimse tervise häired ja töötus

Lisandub tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande teenuste suurem koormus - suurenenud nõudluse ja töötajate puuduse tõttu.

Suurenenud riskid:

- Sõltuvus eaka pensionist - suurenenud töötus
- Suurenenud stress ja depressioon
- Eakate isolatsioon
- Lähedaste hoolduskoormuse suurenemine
- Vähenenud võimalused teavitada väärkohtlemisest
- Enesehooletuse jäämise oht!

Eaka kannatanu väärkohtlemise riskitegurid

- Naine
- Vanem kui 74 -aastane
- Dementsus
- Depressioon
- Kannatanu agressiivne käitumine
- Ohvri sõltuvus vägivallatsejast
- Vägivald on kandunud üle ühelt põlvkonnalt teisele
- Keerulised suhted perekonnaliikmete vahel
- Sotsiaalne isolatsioon: ohver elab üksi vägivallatsejagaja mõlemal on vähe sotsiaalseid kontakte
- Sotsiaalse toe puudumine

Toimepanija riskitegurid

- Mees
- Depressioon
- Alkoholi või narkootikumide kuritarvitamine
- Vaenulikkus ja agressiivsus - vägivaldne mentaliteet
- Majanduslikud probleemid
- Läbipõlenud hooldaja

Eakate väärkohtlemise ennetamine

<u>Integreeritud lähenemine</u>

- Vajalik määratleda ühtselt ja täpselt eakate väärkohtlemise mõiste
- Riskihindamised
- Uuringuid, et selgitada väljaeakate väärkohtlemise ulatus
- Suurendada ametnike ja ühiskonnateadmisi eakate väärkohtlemise kohta
- Võtta kasutusele laialdased ennetusmeetmed (mh rahastuse ja ressurssi suurendamine), kaasates ennetusmeetmete väljatöötamisse eakad

Kas keegi võib kasutada ilma nõusolekuta eaka majanduslikke vahendeid?
Kas keegi takistab eakal telefoni või arvuti kasutamist?
Kas keegi on teinud füüsiliselt haiget või ähvardanud seda teha?
Kas keegi on eakat ilma nõusolekuta puudutanud?

Abivõimalused:

- Ohvriabi
- Naiste tugikeskused
- MARAC võrgustikud
- 116 006 - Ohvriabi kriisitelefon
- 112 hädaabinumber
- Kohalikud omavalitsused
- Vabaühendused

Tänan!

Projekti "Koolitatud spetsialistid aitavad vähendada perevägivalda Eestis" Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) ja Norra perioodi 2014–2021 finantsmehhanismide programmist „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine" (Local Development and Poverty Reduction) ning kestab 18 kuud: 01.02.2021-31.07.2022

Iceland Liechtenstein Norway grants

PÄRNU NAISTE VARJUPAIK

NTTK
Vägivallast on väljapääs!

ühendus vägivallavaba elu kaitseks

RÓTIN